

Statenbrief

Aan Provinciale Staten

Onderwerp	Stand van zaken Blauwe Agenda Utrechtse Heuvelrug
Datum	14-05-2024
Documentnummer	UTSP-1784050844-49238
Van	Arco van Vugt
Telefoonnummer	+31640730072
E-mailadres	arco.van.vugt@provincie-utrecht.nl
Domein/opgave	LLO
Team	WEB
Portefeuillehouder	Bakker
Bijlage	Jaarbericht Blauwe Agenda 2023-2024

Geachte leden van Provinciale Staten,

Essentie / samenvatting:

Met deze statenbrief informeren wij u over de stand van zaken van de Blauwe Agenda voor de Utrechtse Heuvelrug. In 2023 is de uitvoeringsagenda vastgesteld en momenteel werken wij aan de uitvoering van projecten en communicatie. In het bijgevoegde jaarbericht 2023-2024 is een kort overzicht gegeven wat wij afgelopen jaar hebben uitgevoerd en welke werkzaamheden zijn gepland voor 2024.

Aanleiding en doelstelling:

Met de Blauwe Agenda willen we een aantal problemen die in het watersysteem van de Utrechtse Heuvelrug spelen aanpakken. Deze problemen in het watersysteem leiden tot (maatschappelijke) problemen zoals onder andere verdroging van grondwaterafhankelijke natuur, wateroverlast in stedelijk gebied en in de landbouw, de drinkwatervoorziening die onder druk staat door grote watervraag en schade door langdurige droogte aan monumentale bomen, aan natuur en aan landbouwgewassen. Deze problemen worden versterkt als gevolg van klimaatverandering die zich de laatste jaren in toenemende mate manifesteert. Daarom werkt de Blauwe Agenda aan een set van 13 samenhangende regionale bouwstenen die moeten leiden tot het bereiken van de hoofddoelstelling: een meer robuust watersysteem, waarmee de extremen als gevolg van klimaatverandering beter opgevangen kunnen worden. De Blauwe Agenda wordt uitgevoerd onder regie van de provincie Utrecht en in nauwe samenwerking met Vitens, Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden (HDSR), Waterschap Vallei en Veluwe, het Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug (NPUH), land- en tuinbouworganisatie LTO, het Utrechts Particulier Grondbezit (UPG), de terreinbeherende natuurorganisaties en gemeenten. Bij deze uitvoering wordt eveneens samengewerkt met het programma Klimaatadaptatie van de provincie Utrecht, het Netwerk Water en Klimaat en het Platform Vallei en Eem.

Schets van de samenwerking en vastgestelde documenten:

Op 12 mei 2020 hebben wij besloten om een samenwerkingsovereenkomst aan te gaan voor het opstellen van een Blauwe Agenda voor de Utrechtse Heuvelrug. Uw staten zijn daar in juni 2020 over geïnformeerd ([RGW2020-115-01 en -02](#)). In juli 2022 hebben wij en onze partners het ambitiesdocument van de Blauwe

Agenda vastgesteld, die u ter informatie heeft ontvangen (Statenbrief PS2022RGW78): [Statenbrief betreffende Ambitiedocument Blauwe Agenda Utrechtse Heuvelrug - def.docx \(provincie-utrecht.nl\)](#)

Op basis van het ambitiedocument is een uitvoeringsagenda opgesteld, die in april 2023 door ons is vastgesteld. Deze uitvoeringsagenda beschrijft hoe de maatregelen in samenwerking met onze partners zullen worden uitgevoerd. Door middel van een statenbrief bent u nader geïnformeerd over de uitvoeringsagenda: [Statenbrief uitvoeringsagenda blauwe agenda utrechtse heuvelrug \(provincie-utrecht.nl\)](#) In deze statenbrief is toegezegd om u op de hoogte te houden van de voortgang van de uitvoering van de Blauwe Agenda.

In de uitvoeringsagenda wordt beschreven hoe wij samen met onze gebiedspartners de maatregelen die voortkomen uit dit ambitiedocument willen uitvoeren. Zoals beschreven in de uitvoeringsagenda vormen de maatregelen een nadere invulling van diverse structurerende keuzes die voortkomen uit de kamerbrief Water en Bodem Sturend (25-11-22). Daarbij zoeken wij in de nadere uitwerking ook nadrukkelijk de samenwerking met het Utrechts Programma Landelijk Gebied (UPLG) en het Ruimtelijk Voorstel.

Uitgevoerde werkzaamheden 2023 en voorgenomen werkzaamheden 2024:

In het jaarbericht vindt u een overzicht van de belangrijkste werkzaamheden die wij in 2023 hebben uitgevoerd of voor 2024 gepland hebben in het kader van:

- communicatie en bewustwording;
- uitvoering en realisatie;
- onderzoek en voorbereiding uitvoering.

Communicatie en bewustwording

In 2023 hebben we veel gedaan aan kennisdeling en het overbrengen van onze boodschap voor een robuust watersysteem. Zo hebben wij presentaties gegeven voor onder andere alle betrokken wethouders en terreinbeherende organisatie in het heuvelrugoverleg en bij de jaarlijkse platformdag van het samenwerkingsverband Platform Vallei en Eem. Richting bewoners van de Heuvelrug is via een RTV Utrecht documentaire, een theatercollege en via het project Heuvelrugtuinen gecommuniceerd over de projecten van de Blauwe Agenda en wat mensen zelf in hun eigen tuin kunnen bijdragen.

In 2024 zetten we dit voort. Om de communicatie verder te stroomlijnen is een gezamenlijke communicatiestrategie opgesteld met concrete acties zoals het aanvullen van de website (www.blauweagenda.nl), het intensiveren van onze zichtbaarheid op social media, het maken van een video en infographic, het plaatsen van informatieborden bij projecten en het uitwerken van een heldere huisstijl voor herkenbaarheid. Daarnaast zal voor geïnteresseerden enkele keren per jaar een nieuwsbrief verschijnen waarin over de voortgang wordt bericht, leuke wetenswaardigheden worden gedeeld en mensen worden aangezet een bijdrage aan de doelstellingen te leveren (nieuwsbrief [hier](#) aan te vragen). Met de uitvoering van de communicatiestrategie verwachten we de bekendheid van de boodschap van de Blauwe Agenda verder te kunnen vergroten en bij te dragen aan waterbewustwording van Heuvelrugbewoners.

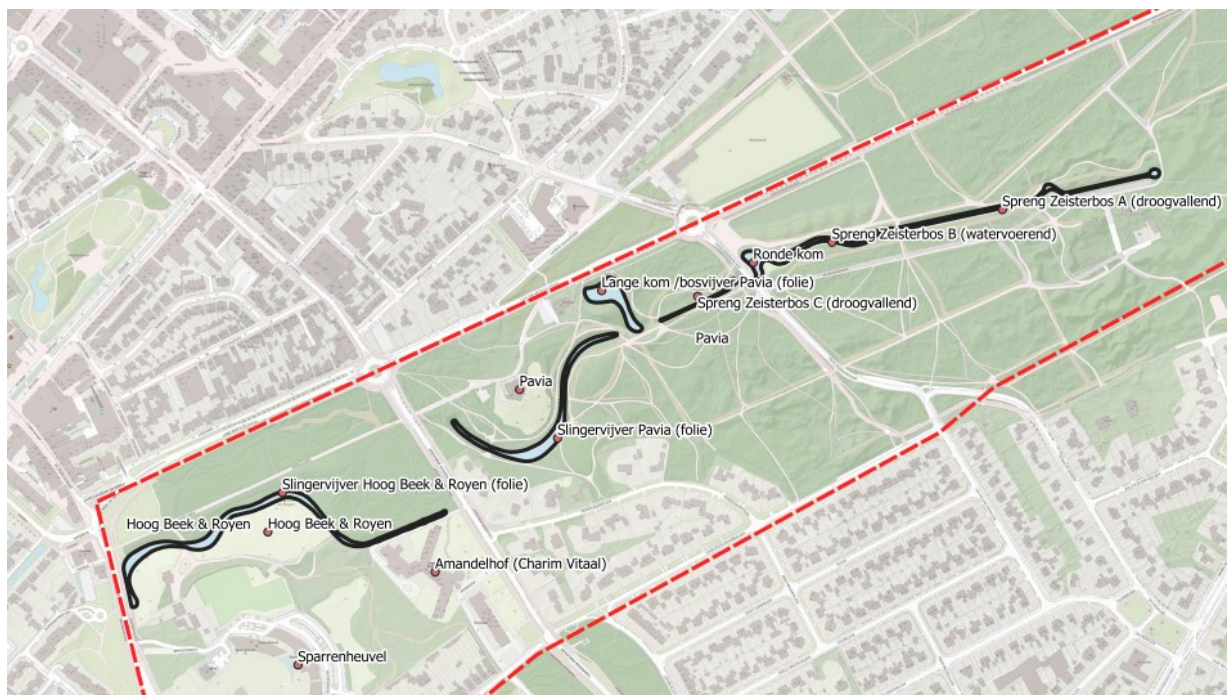
Uitvoering en realisatie

In het voorjaar van 2023 zijn er in de bossen direct ten noorden van de bebouwde kom van Amerongen diverse grote infiltratievoorzieningen aangelegd, waarmee wordt voorkomen dat bij heftige buien het regenwater wat niet kan infiltreren het dorp instroomt en daar wateroverlast veroorzaakt. Dit water wordt nu ingevangen in de aanlegde voorzieningen en kan rustig infiltreren, wat de grondwatervoorraad ten goede komt. Een win-win situatie dus, waarmee overlast wordt voorkomen, maar ook gewerkt wordt aan de verbetering van de aanvulling van het grondwater. In deze [video van RTV Utrecht](#) wordt onder andere een toelichting gegeven op dit project.

Foto van de infiltratievoorziening in het bosgebied direct ten noorden van de bebouwde kom van Amerongen.

In april van 2023 is de eerste fase van het project Klimaatbestendige Zeisterbossen opgeleverd. Dit project is niet alleen een mooie samenwerking van diverse partijen, maar ook een project waarin natuur, erfgoed, waterbeheer en recreatie bij elkaar komen en elkaar versterken. Vanuit de Blauwe Agenda is een systeemanalyse uitgevoerd om het watersysteem in beeld te brengen en te kunnen adviseren over een goede aanpak. Vanuit de Erfgoeddeal is geld ter beschikking gesteld om diverse cultuurhistorische waterwerken te herstellen, waarmee het water in de historische vijvers en sprengen beter kan worden vastgehouden. In de vervolgfase zal het water van omliggende gebouwen gebruikt worden om de sprengen en vijvers te kunnen voeden.

Kaart van het watersysteem binnen het projectgebied in de Zeisterbossen met daarin de historische slingervijvers en spreng die in ere zijn hersteld.

In 2024 willen we in samenwerking met het Netwerk Water en Klimaat de leerpunten en ideeën uit dit project ook in andere geschikte gebieden in de gemeenten Zeist en Utrechtse Heuvelrug gaan toepassen. Zo willen we dakwater van grote gebouwen gebruiken om sprengen en het grondwater te voeden. Daarbij is aandacht voor het voorkomen van wateroverlast. Hierbij maken we gebruik van een LIFE-IP subsidie.

Daarnaast is er voor het gebied Laagte van Pijnenburg een subsidieregeling watersparen geopend, waarmee eigenaren de maatregelen op hun eigen terrein kunnen uitvoeren die zijn opgenomen in het vanuit de Blauwe Agenda opgestelde verbeterplan voor de waterhuishouding in dit gebied.

We hebben gemerkt dat de voorbereiding van de uitvoering veel tijd kost in verband met afstemming en benodigde ontheffingen / vergunningen. Omdat we in 2023 de uitvoeringsagenda hebben vastgesteld verwachten we dat we in 2024 vooral bezig zullen zijn met projecten ter voorbereiding van de uitvoering (zie onder). Dit zijn met name projecten ter versterking van natuur (bijdrage behalen Natura2000 doelen), maatregelen voor het vasthouden van water in stedelijk gebied, versterken van de klimaatrobustheid van landgoederen en het voorkomen van (grond)wateroverlast.

Onderzoek en voorbereiding uitvoering

Om input te kunnen leveren aan de aanpak verdrogingsbestrijding en de eerste versie van het Utrechts Programma Landelijk Gebied (UPLG) hebben wij per natuurgebied kennisdocumenten laten opstellen waarin het watersysteem in en rondom deze gebieden in beeld is gebracht. Deze kennisdocumenten zijn breed gedeeld met diverse betrokken organisaties en beleidsafdelingen. Daarnaast zijn wij betrokken bij het hydrologisch onderzoek voor het herstel van de Natura2000 gebieden Kolland en Overlangbroek. Enkele maatregelen die in het ambitiedocument van de Blauwe Agenda zijn voorgesteld voor het versterken van de kwel naar deze gebieden worden in dit onderzoek nader onderzocht op effectiviteit.

Daarnaast werken we samen met de waterschappen mee aan een projectidee van het Utrechts Particulier grondbezit (UPG) voor de Blauwe Ader. In dit project werken we met circa 15-20 landgoederen samen om te bepalen welke maatregelen genomen kunnen worden om klimaatverandering het hoofd te bieden. Daarbij wordt bepaald wat landgoederen zelf kunnen doen op eigen terreinen en voor welke maatregelen een meer regionale aanpak via de gebiedsgerichte aanpak landelijk gebied (GGA-LG) nodig is.

Het afgelopen najaar en de afgelopen winter waren zeer nat. Dat heeft op veel plekken op en rond de Heuvelrug geleid tot zeer hoge grondwaterstanden. In het kennisdocument dat destijds is opgesteld voor de Blauwe Agenda is dat als één van de gevolgen van klimaatverandering benoemt. We willen daarom de impact van de afgelopen winter op het watersysteem goed in beeld brengen en kunnen beoordelen in hoeverre dit past bij de voorspellingen uit de klimaatscenario's. Om een goed beeld te krijgen van de impact willen we een analyse doen van de metingen van de grondwaterstanden op en rond de Heuvelrug en de gevolgen die dit heeft gehad voor diverse gebruiksfuncties zoals stedelijk gebied en landbouw. Deze informatie willen wij gebruiken bij de uitvoering van de maatregelen.

Samenhang met UPLG en GGA-LG

Het ambitiedocument van de Blauwe Agenda omvat een visie en maatregelen om te komen tot een meer robuust watersysteem op de Utrechtse Heuvelrug. Dit ambitiedocument is vastgesteld door alle partners en kan op een breed draagvlak rekenen. Vandaar dat onderdelen uit deze visie zijn gebruikt bij het opstellen van het UPLG document en enkele maatregelen zijn opgenomen in het maatregelpakket Heuvelrug en Flanken. Voor het herstel van diverse Natura2000 gebieden rondom de Heuvelrug is versterking van de kwel nodig voor het behalen van de natuurdoelen die afhankelijk zijn van de grondwaterkwaliteit. De regionale aanpak van de Blauwe Agenda past hier goed bij, waarbij dus ook wordt voorzien in het aanvullen van de brongebieden van de kwel.

Daarnaast levert de Blauwe Agenda een bijdrage aan de GGA gebiedsprocessen op en rond de Heuvelrug. Hierbij maken we gebruik van ons netwerk van partners, de uitwerking van de voorgestelde maatregelen en de opgedane kennis van het watersysteem.

Vervolgprocedure / voortgang:

Wij zullen u in de toekomst regelmatig op de hoogte houden van de voortgang en de uitvoering van de maatregelen uit deze uitvoeringsagenda via de jaarberichten en het monitoringsprogramma van het Bodem en Water Programma (BWP).

Gedeputeerde Staten van Utrecht,

Voorzitter,
mr. J.H. Oosters

Secretaris,
mr. drs. A.G. Knol-van Leeuwen